Jan van Hooydonk, Stadskerk Nijmegen (OCP), 16 augustus 2020, 'Een huis voor alle mensen', Jesaja 56, 1- 7 [NBV], Matteüs 15, 21-28 [NBV].

[welkom door ouderling:]

[lied 280, 1-5, 'De vreugde voert ons naar dit huis'; te beluisteren op https://www.youtube.com/watch?v=ddXReKIaBt0]

[votum en groet:]
Dit uur, dit huis, deze mensen, wij:
+ in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest.

V. Onze hulp is in de Naam van de Eeuwige,
A. die hemel en aarde gemaakt heeft.
V. Gij, die trouw houdt tot in eeuwigheid,
A. vervul dit huis met uw aanwezigheid.
V. Genade zij u en vrede
van God, onze Vader,
van Jezus Messias, onze Heer,
in de kracht van de heilige Geest.
A. Amen.

[kyriëgebed:]
Bidden wij dan nu om Gods ontferming:

Gedenk, God,
uw mensenkinderen op aarde;
gevangen in zichzelf,
geen uitzicht op morgen,

maar ook
roepend zonder gehoor,
dwalend zonder weg,
tastend in het duister.

Voor al uw schepselen
die geen stem hebben
roepen wij u aan:

[Kyrie]

[gebed:]
Laat ons bidden:

Gij die God zijt
Woord in ons midden
Stem die ons roept
Vuur dat ons verlangen wekt.

maak ons
uw woord
uw stem
uw vuur
in deze verdeelde wereld

raak ons hart
bewoon ons
schenk vertrouwen
dat wij kunnen volbrengen
al wat recht en goed is.
Amen.

[1e lezing: Jesaja 56,1-7]
Zo spreekt Jahwe: Onderhoudt het recht, beoefent de gerechtigheid, want de komst van mijn redding is nabij en mijn gerechtigheid wordt weldra geopenbaard. 2Gelukkig de man die zo handelt, de mens die daaraan vasthoudt, die de sabbat onderhoudt, hem niet ontheiligt, en zijn hand ervoor behoedt enig kwaad te doen.
3De vreemdeling die zich bij Jahwe aansluit hoeft niet te zeggen: `Jahwe houdt mij zeker afgezonderd van zijn volk.' Ook de kastraat mag niet zeggen: `Ik ben maar een dorre boom.'
4Want dit zegt Jahwe: Aan de kastraten die mijn sabbat onderhouden, en verkiezen wat Mij welgevallig is en vasthouden aan mijn verbond, 5aan hen geef Ik in mijn huis en binnen mijn muren een gedenksteen en een naam, een eeuwige naam geef Ik hun, een die nooit wordt uitgewist. 6De vreemdelingen die zich bij Jahwe hebben aangesloten, om Hem te dienen en de naam van Jahwe te beminnen, om zijn dienstknechten te zijn; al degenen die de sabbat onderhouden, hem niet ontheiligen en vasthouden aan mijn verbond: 7hen allen laat Ik komen naar mijn heilige berg, en schenk hun vreugde in mijn huis van gebed. Hun brand - en

slachtoffers zijn welgevallig op mijn altaar. Want mijn huis zal heten: Huis van gebed voor alle volken.

[tussenzang: GvL Psalm 146, 'Een loflied voor de Heer, heel mijn leven'; https://www.youtube.com/watch?v=sGmoXn2PY2M *]*

[2e lezing: Matteüs 15, 21-28]
Vandaar trok Jezus zich terug naar de streek van Tyrus en Sidon. 22Op een gegeven ogenblik trad een Kananeese vrouw afkomstig uit dat gebied naar voren, luid roepend: "Heb medelijden met mij, Heer, Zoon van David! Mijn dochter is van een duivel bezeten en wordt verschrikkelijk gekweld." 23Maar Hij gaf haar in het geheel geen antwoord. Toen wendden zijn leerlingen zich tot Hem met het verzoek: "Stuur die vrouw toch weg, want ze blijft ons achterna roepen." 24Hij antwoordde: "Ik ben alleen maar tot de verloren schapen van het huis van Israël gezonden." 25Maar de vrouw kwam naderbij, wierp zich voor zijn voeten neer en zei: "Heer, help mij!" 26Hij gaf haar ten antwoord: "Het is niet goed het brood dat voor de kinderen bestemd is aan de honden te geven." 27"Wel waar, Heer", sprak zij, "want de honden eten immers toch ook de kruimels die van de tafel van hun meesters vallen." 28Daarop zei Jezus haar: "Vrouw, ge hebt een groot geloof! Uw verlangen wordt ingewilligd." En van dat ogenblik was haar dochter genezen.

[acclamatie:]

[overweging:]
Zusters en broeders,

Het verhaal dat het evangelie ons vandaag vertelt, over de ontmoeting van Jezus met een Kanaänitische, dat wil zeggen: niet-joodse, vrouw, is een pijnlijk verhaal. Pijnlijk voor Jezus wel te verstaan! Boze geesten kwellen de dochter van deze vrouw. Zij smeekt Jezus om zich over haar zieke kind te ontfermen. Maar ofschoon de vrouw Jezus vol vertrouwen aanspreekt als 'Heer' en 'Zoon van David', geeft Jezus haar aanvankelijk nul op rekest. Hij is alleen maar gezonden naar "de verloren schapen van het huis van Israël", zegt hij. "Het is niet goed om de kinderen hun brood af te nemen en het aan de honden te voeren", voegt hij daaraan toe. Dat is geen fraaie uitspraak. 'Honden' is namelijk het scheldwoord waarmee de joden in Jezus' tijd niet-joden – heidenen zogezegd – aanduidden. Pijnlijk voor die vrouw dat ze door Jezus voor hond wordt uitgemaakt. Maar ze laat zich niet uit het veld slaan. Het gaat om haar waardigheid, ze is een moeder, het gaat om haar zieke kind. "Zeker, Heer," luidt haar snedige reactie, "maar de honden eten toch van de kruimels die van de tafel van hun baas afvallen." Haar reactie zorgt voor een uniek moment in het Evangelie: Jezus laat zich

door deze vrouw bekeren. Hij vraagt zich niet langer af: hoort deze vrouw bij mij, als jood? Maar hij stelt de omgekeerde vraag: wil ik bij deze vrouw horen? Zijn antwoord is bevestigend. Jezus geeft zich aan deze vrouw gewonnen. Hij erkent het geloof van de Kanaänitische moeder. “U hebt een groot geloof! Wat u verlangt, zal ook gebeuren.” Vanwege dit geloof zal haar dochter genezen.
De theoloog Jan van Lier – ons welbekend – wijst in een commentaar op de overeenkomst tussen het evangelie van vandaag en het bijbelboek Ruth, uit het Oude Testament. De Moabitische Ruth kiest ervoor om na het overlijden van haar joodse man bij haar joodse schoonmoeder Noömi te blijven. “Uw land is mijn land”, zegt Ruth tot Noömi, “en Uw God is mijn God.” Met deze woorden gaan de twee vrouwen een verbond aan, over etnische en religieuze grenzen heen. Indrukwekkend! Jan van Lier schrijft dan: “Allochtone vrouwen geven het woord van God zowel in de joodse als in de christelijke Bijbel een universele strekking.”

Het is niet moeilijk om een parallel te zien tussen het evangelie dat wij vandaag horen en de lezing uit de profeet Jesaja. Zeker, er waren vreemdelingen in Israël. Zelfs waren er, zoals Jesaja zegt, vreemdelingen “die zich met de Eeuwige hadden verbonden.” (Mensen zoals Ruth dus). Maar ook deze vreemdelingen bleven tweederangsburgers, gelovigen die er wel mochten zijn maar toch niet helemaal. De dienst in de tempel bleef voor hen verboden. Zo ook waren er in Israël eunuchen; gecastreerde mannen hadden belangrijke ambtelijke en militaire functies. Door hen te beroven van hun mannelijkheid zouden ze hun meester trouwer dienen, zo dachten die meesters. Maar de liefde voor hun dienaren ging niet zo ver dat zij van hun meesters dienst mochten doen in de tempel. Die bleef voor hen verboden terrein.
Het unieke van de profeet Jesaja is dat hij tot zijn volksgenoten en medegelovigen zegt, dat het er in Israël zo niet aam toe hoort te gaan. Jesaja beklemtoont, dat de God van Israël de God van alle volkeren en van alle mensen is. Het heil van God is voor allen bestemd of het zal voor niemand zijn. Daarom mag een vreemdeling niet in de situatie gebracht worden dat hij of zij wel geduld wordt, maar niet gewaardeerd wordt om zijn of haar gaven, zegt Jesaja. En iemand die geen kinderen verwekt of baart, moet zichzelf niet zien als een dorre boom. Hij of zij mag weten dat het leven op vele manieren vruchtbaar kan zijn. Zó zal het daarom worden, profeteert Jesaja: de vreemdeling krijgt een plaats op ‘de heilige berg’, in het midden van Sion dus. Die tempel zal voortaan heten ‘Huis van gebed voor alle volkeren’. En de ontmande zal in deze tempel een gedenkteken ontvangen en een onuitroeibare naam. Het Hebreeuwse woord voor gedenkteken is trouwens ‘jad vashem’. ‘Jad Vashem’ is tegenwoordig ook de naam van de plaats in Jeruzalem waar Israël de zes miljoen vermoorde joden uit de Tweede Wereldoorlog gedenkt.

Dit, zusters en broeders, is wat Jezus moest leren, dit is wat Israël moest leren, dit is wat wij als samenleving en als kerken nog steeds moeten leren: mensen niet uitsluiten maar insluiten. *All lives matter!* Niet langer ons afvragen wie bij óns mag horen en op welke voorwaarden dan wel, maar de vraag stellen bij wie wíjzelf eigenlijk willen horen: van wie willen wij broeder en zuster zijn?
De Kanaänitische vrouw, de vreemdeling, de eunuch, allen die in onze samenleving en kerken vertrouwde etnische en seksuele grenzen overschrijden: als gelovigen mogen we hen wel dankbaar zijn. Zij leren ons immers wie God is: de God van Israël, de God van Jezus, de God van vreemdelingen en eunuchen, de god van álle mensen, en zo ook onze God.
Amen.

[orgelimprovisatie]
[lied 647: 'Voor mensen die naamloos';
https://www.youtube.com/watch?v=KRIS5teypC0&list=RDKRIS5teypC0&start_radio=1 *]*

[voorbeden:]

Bidden wij dan nu tot God, die de God van alle mensen wil zijn:

Voor wie slachtoffer zijn van een gewetenloze overheid, voor de mensen in Beiroet en Hongkong, voor de Wit-Russen en de Oeigoeren: om gerechtigheid en vrede. Laat ons bidden:

Voor vrouwen die opkomen voor hun rechten, die monddood gemaakt worden, die uitgesloten worden van maatschappelijke posities en kerkelijk ambten: dat zij gehoor mogen vinden. Laat ons bidden:

Voor de vreemdelingen in ons midden die steeds maar weer aan toelatingseisen en voorwaarden van de vermeende meerderheid moeten voldoen: dat zij gewaardeerd worden om wie zij zijn. Laat ons bidden:

Voor mensen wier liefde en seksualiteit niet geacht of erkend wordt, voor wie zich als man of vrouw niet thuis voelen in hun lichaam: dat zij zich niet alleen en onbegrepen weten. Laat ons bidden:

Deze week bidden wij ook voor alle nieuwe eerstejaarsstudenten die nu in onze stad arriveren voor de introductie: dat zij ondanks alle beperkingen nieuwe vrienden kunnen maken en een goede tijd tegemoet gaan. Laat ons bidden:

Wij bidden voor onszelf, voor onze zieken, voor wie angstig zijn voor ziekte, voor wie lijden onder de maatregelen tegen ziekte: dat wij als broeders en zusters elkaar nabij mogen zijn. Laat ons bidden:

Bidden wij een ogenblik in stilte voor wie en wat wij voor het aangezicht van de Eeuwige willen brengen. … Laat ons bidden:

Bidden wij dan nu met de woorden
die Jezus zelf ons gegeven heeft:

Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,
laat uw koninkrijk komen
en uw wil gedaan worden
op aarde zoals in de hemel.
Geef ons vandaag het brood
dat wij nodig hebben.
Vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij hebben vergeven
wie ons iets schuldig was.
En breng ons niet in beproeving,
maar red ons uit de greep van het kwaad.
Want aan u behoort het koningschap,
de macht en de majesteit
tot in eeuwigheid. Amen.

[vredeswens:]

Vrede is het woord van de Eeuwige, vrede voor alle mensen, vrede voor heel de wereld, vrede voor u, vrede voor jou! Zingen wij elkaar deze vrede toe:

[lied 421, 'Vrede voor jou'; https://www.youtube.com/watch?v=-4-STgp1Csw *]*

Gisteren, 15 augustus, vierde de kerk het feest dat in de rooms-katholieke traditie de naam 'Maria ten Hemelopneming' heeft gekregen, maar dat eerder bekend stond en in andere christelijke tradities nog bekend staat als het feest van de 'Ontslaping van de Moeder Gods'. Daarom zingen wij nu als slotlied Maria's lied van bevrijding, het Magnificat.

[lied 157a, 'Mijn ziel maakt groot de Heer'; https://www.youtube.com/watch?v=-DEinmZmMuk *]*

[zegen:]
Het Brood konden wij nog niet delen,
toch is dit wat wij zijn:
allen kinderen van God,
samen lichaam van Christus,
bezield door dezelfde Geest.

Bidden wij dan nu om Gods zegen:

Moge God de Vader ons zegenen,
moge God de Zoon ons heel maken,
moge de Heilige Geest ons verlichten
en ons ogen geven om mee te zien,
oren om mee te horen,
en handen om Gods werk mee te doen,
voeten om mee te lopen,
en een mond om woorden van verlossing te
spreken,
en moge de engel van de vrede over ons waken
en ons ten slotte leiden door Gods genade
tot in het eeuwige licht.
Amen.

[orgel]